

Tadeusz Różewicz

Domowe ćwiczenie na temat aniołów

Anioły
strącone
są podobne
do płatków sadzy
do liczydeł
do gołąbków nadziewanych
czarnym ryżem
są też podobne do gradu
pomalowanego na czerwono
do niebieskiego ognia
z żółtym językiem

anioły strącone
są podobne
do mrówek
do księżyców, które wciskają się
za zielone paznokcie umarłych
anioły w raju
są podobne do wewnętrznej strony
uda
niedojrzałej dziewczynki

są jak gwiazdy
świecą w miejscach wstydlivych
są czyste jak trójkąty i koła
mają w środku
ciszę

strącone anioły
są jak otwarte okna kamienicy
jak krowie oczy
jak ptasie szkielety
jak spadające samoloty
jak muchy na płucach pad łyeh żołnierzy
jak struny jesiennego deszczu
co łączą usta z odlotem ptaków

milion aniołów
wędruje
po dłoniach kobiety

są pozbawione pępka
piszą na maszynach do szycia
długie poematy w formie
białego żagla

ich ciała można szczepić
na pniu oliwki

śpią na suficie
spadają kroplą po kropli

List do ludożerców

Kochani ludożercy
nie patrzcie wilkiem
na człowieka
który pyta o wolne miejsce
w przedziale kolejowym

zrozumcie
inni ludzie też mają
dwie nogi i siedzenie

Kochani ludożercy
poczekajcie chwilę
nie deptajcie słabszych
nie zgrzytajcie zębami
zrozumcie
ludzi jest dużo będzie jeszcze
więcej więc posuńcie się trochę
ustąpcie

Kochani ludożercy
nie wykupujcie wszystkich
świec sznurowadeł i makaronu

Nie mówcie odwrócenii tyłem:
ja mnie mój moje
mój żołądek mój włos
mój odcisk moje spodnie
moja żona moje dzieci
moje zdanie

Kochani ludożercy
nie zjadajmy się Dobrze
bo nie zmartwychwstaniemy
Naprawdę

Ojciec

Idzie przez moje serce
stary ojciec
nie oszczędzał w życiu
nie składał
ziarnka do ziarnka
nie kupił sobie domku
ani złotego zegarka
jakoś nie zebrała się miarka

Żył jak ptak
śpiewająco
z dnia na dzień
ale
powiedzcie czy może
tak żyć niższy urzędnik
przez wiele lat

Idzie przez moje serce
ojciec
w starym kapeluszu
pogwizduje
wesołą piosenkę
I wierzy święcie
że pójdzie do nieba

Kto jest poetą

poetą jest ten który pisze wiersze
i ten który wierszy nie pisze

poetą jest ten który zrzuca więzy
i ten który więzy sobie nakłada

poetą jest ten który wierzy
i ten który uwierzyć nie może

poetą jest ten który kłamał
i ten którego okłamano

poetą jest ten co ma usta
i ten który połyka prawdę

ten który upadał
i ten który się podnosi

poetą jest ten który odchodzi
i ten który odejść nie może

Czarny autobus

Ten czarny autobus
jest inny niż stado czerwonych
kipiący jak garnek
na blasze

W środku jeden pasażer
cierpliwy i podłużny
w drewnianym płaszczu
zapięty na ostatni gwóźdź
wsiądzie na ostatnim przystanku

Do tego autobusu nikt się nie pcha
po trupach
wprost przeciwnie

Pomalujmy wszystkie autobusy
na czarno z białym paskiem
ich melancholijny wygląd
skłoni ludzi
do wzajemnej życzliwości
przy wsiadaniu
i przy wysiadaniu

Bursztynowy ptaszek

Jesień
ptaszek bursztynowy
przejrzysty
z gałązki na gałązkę
nosi kroplę złota.

Jesień
ptaszek rubinowy
świecisty
z gałązki na gałązkę
nosi kroplę krwi.

Jesień
ptaszek lazurkowy
umiera
z gałązki na gałązkę
kropla deszczu spada.

Ciern

nie wierzę
nie wierzę od przebudzenia
do zaśnięcia

nie wierzę od brzegu do brzegu
mojego życia
nie wierzę tak otwarcie
głęboko
jak głęboko wierzyła
moja matka

nie wierzę
jedząc chleb
pijąc wodę
kochając ciało

nie wierzę
w jego świątyniach
kapłanach znakach

czytam jego przypowieści
proste jak kłos pszenicy
i myślę o bogu
który się nie śmiał

myślę o małym
bogiem krwawiącym
w białych
chustach dzieciństwa

o cierniu który rozdziera
nasze oczy usta
teraz
i w godzinie śmierci

Ocalony

Mam dwadzieścia cztery lata
ocalałem
prowadzony na rzeź.

To są nazwy puste i
jednoznaczne:
człowiek i zwierzę
miłość i nienawiść
wróg i przyjaciel
ciemność i światło.

Człowieka tak się zabija jak
zwierzę
widziałem:
furgony porąbanych ludzi
którzy nie zostaną zbawieni.

Pojęcia są tylko wyrazami:
cnota i występki
prawda i kłamstwo
piękno i brzydota
męstwo i tchórzostwo.

Jednako waży cnota i występki
widziałem:
człowieka który był jeden
występny i cnotliwy.

Szukam nauczyciela i mistrza
niech przywróci mi wzrok słuch i
mowę
niech jeszcze raz nazwie rzeczy i
pojęcia
niech oddzieli światło od
ciemności.

Mam dwadzieścia cztery lata
Ocalałem
prowadzony na rzeź.

Warkoczyk

Kiedy już wszystkie kobiety
z transportu ogolono
czterech robotników miotłami
zrobionymi z lipy zamiatało
i gromadziło włosy

Pod czystymi szybami
leżą sztywne włosy uduszonych
w komorach gazowych
w tych włosach są szpilki
i kościane grzebienie

Nie prześwietla ich światło
nie rozdziela wiatr
nie dotyka dłoń
ani deszcz ani usta

W wielkich skrzyniach
klębią się suche włosy
uduszonych
i szary warkoczyk
mysi ogonek ze wstążeczką
za który pociągają w szkole
niegrzeczni chłopcy.

Rzeź chłopców

Dzieci wołały: "Mamusi!
ja przecież byłem grzeczny!
Ciemno! Ciemno!"

Widzicie ich Idą na dno
Widzicie małe stopy
poszli na dno Czy widzicie
ten ślad
drobne nóżki tu i tam

W kieszeniach pełno
sznurków i kamyków
i małe koniki z drutu

Wielka równina zamknięta
jak figura geometryczna
i drzewo z czarnego dymu
pionowe
martwe drzewo
bez gwiazdy w koronie.

Przepaść

Babcia w czarnych sukniach
w drucianych okularach
z laseczką
stawia stopę
nad przepaścią krawężnika cofa
rozgląda się bojaźliwie
choć nie widać śladu samochodu
Podbiega do niej chłopczyk
bierze za rękę
i przeprowadza
przez otchłań ulicy
na drugi brzeg
Rozstępują się
straszne ciemności
nagromadzone nad światem
przez złych ludzi
kiedy w sercu

małego chłopca
świeci iskierka
miłości